

รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามหลักสัปติธรรม 7 ของสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานี
MODEL OF STRATEGIC MANAGEMENT BASED ON THE SEVEN PRINCIPLES OF
SAPPURISADHAMMA FOR THE PROVINCIAL RELIGIOUS AFFAIRS OFFICE,
PATHUM THANI PROVINCE

¹พระมหาวิทยา จิตตชโย (คำพูน) PhramahaWittaya Cittajayo (Kumpoon)

²พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano

³อินธา ศิริวรรณ Intha Siriwan

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: wittayapali@gmail.com

Article Received: February 13, 2026. Revised: September 24, 2026. Accepted: September 26, 2026.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามหลักสัปติธรรม 7 ของสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีหุระยะ มีขั้นตอนวิจัย 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสำนักศาสนศึกษา ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบโดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อนำผลไปสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบกับสำนักศาสนศึกษา และประเมินรูปแบบ โดยมีผู้บริหาร คณะกรรมการบริหารสำนักศาสนศึกษา ครูสอนพระปริยัติธรรม เป็นผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบ และใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระยะที่ 4 การประเมินรูปแบบฯ โดยมีผู้บริหาร เจ้าสำนักศาสนศึกษา หรืออาจารย์ใหญ่ จำนวน 10 รูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานี เป็นการบูรณาการหลักสัปติธรรม 7 เข้ากับกระบวนการจัดการสมัยใหม่ผ่าน 6 องค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 ระบบและกลไกการจัดการ องค์ประกอบที่ 4 วิธีการดำเนินงาน องค์ประกอบที่ 5 แนวทางการประเมิน และองค์ประกอบที่ 6 เงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีหัวใจสำคัญอยู่ที่การดำเนินงานผ่าน 5 โครงการให้มีความครอบคลุมตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ การปฏิบัติ การควบคุม และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ในการบริหารที่มุ่งเน้นการรู้และเข้าใจเหตุ ผล ตน ประมาณ กาล ชุมชน และบุคคล เพื่อปิดช่องว่างระหว่างสภาวะปัจจุบันและความต้องการจำเป็นที่เป็นผลลัพธ์ที่คาดหวังคือระบบการบริหารที่มีกลไกชัดเจน มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และสามารถแก้ไขปัญหาหน้างานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้เงื่อนไขความสำเร็จที่เกิดจากการสนับสนุนของบุคลากรและนโยบายที่ต่อเนื่อง เพื่อยกระดับการศึกษาพระปริยัติธรรมสู่มาตรฐานสากลและดำรงไว้ซึ่งศาสนธรรม

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์, สัปติธรรม 7, สำนักศาสนศึกษา

Abstract

This research article aims to propose a strategic management model based on the Seven Sappurisadhamma principles for the Provincial Religious Affairs Office, Pathum Thani Province. This study employed a multiphase mixed-methods research design comprising of four phases. Phase 1 involved studying the strategic management needs of the Provincial Religious Affairs Office. Phase 2 focused on developing the model by interviewing key informants, utilizing the findings for a focus group discussion, and conducting a content analysis. Phase 3 involved model implementation and evaluation within the Provincial Religious Affairs Office; administrators, executive committees, and Phrapariyattidhamma teachers evaluated the model, with data analyzed using mean and standard deviation. Phase 4 involved the model evaluation by 10 administrators, directors, or principals of religious educational institutions, with data analyzed using mean and standard deviation.

The research results revealed that the strategic management model of the Provincial Religious Affairs Office in Pathum Thani Province, integrates the Seven Sappurisadhamma principles with modern management processes through six main components: 1) Principles, 2) Objectives, 3) Management Systems and Mechanisms, 4) Implementation Methods, 5) Evaluation Guidelines, and 6) Conditions for Success. The core of this model lies in executing five projects that systematically cover environmental analysis, strategy formulation, implementation, control, and systematic evaluation. This management approach emphasizes knowing the cause, knowing the consequence, knowing oneself, knowing moderation, knowing the proper time, knowing the assembly, and knowing the individual to bridge the gap between the current state and needed outcomes. The expected outcomes include a management system with clear mechanisms, cost-effective resource allocation, and efficient practical problem-solving capabilities. These operate under the conditions for success driven by personnel support and continuous policies to elevate Phrapariyattidhamma education to international standards and uphold religious doctrine.

Keywords: Strategic Management Model, Seven Sappurisadhamma, Provincial Religious Affairs Office

บทนำ

การรักษาพระพุทธศาสนาให้มั่นคงและบริสุทธิ์มีรากฐานสำคัญจากการศึกษา "ภาษาบาลี" หรือ ภาษามคธ ซึ่งเป็นเครื่องมือหลักในการธำรงรักษาพระธรรมวินัยและพุทธพจน์ไม่ให้ผิดเพี้ยน โดยกระบวนการสืบทอดนี้ครอบคลุมทั้งด้าน "ปริยัติ" คือการเรียนรู้พุทธพจน์ (รังษี สุทนธ์, 2556) "ปฏิบัติ" คือการฝึกฝนตามกรอบไตรสิกขา และ "ปฏิเวธ" คือการเข้าถึงผลแห่งความสงบจนถึงมรรคผลนิพพาน พระสงฆ์ในฐานะศาสนทายาทจึงมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดหลักธรรมให้ตรงตามสัตตสุตตโดยปราศจากการดัดแปลงปลอมปนตามแนวทางพระโบราณจารย์ การบูรณาการระหว่างความรู้ทางภาษาและแนวทางธัมมานุวัตรปฏิบัติจึงเป็นหัวใจหลักในการรักษาพุทธประสงค์และความบริสุทธิ์ของพระศาสนาสืบไป (พระพรหมโมลี, 2567)

พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 มาตรา 5 ได้กำหนดให้สำนักศาสนศึกษาเป็นสถานศึกษาหลักในการธำรงรักษาพระธรรมวินัยผ่านการจัดการเรียนการสอน 3 แผนก คือ แผนกบาลี แผนกธรรม และแผนกสามัญศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระไตรปิฎก มาตรฐานการศึกษาชาติ และโบราณราชประเพณี เพื่อพัฒนาจิตใจและปัญญาของพระภิกษุสามเณรให้เคร่งครัดในพระธรรมวินัยอันเป็นที่เลื่อมใสศรัทธา และมุ่งเน้นให้พุทธศาสนิกชนสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษาคณะสงฆ์มีโครงสร้างที่ชัดเจนและมีกฎหมายรองรับอย่างเป็นระบบ (พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562, 2562) ควบคู่กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

การบริหารสถานศึกษาสิ่งสำคัญขึ้นปัจจัยตัดสินความสำเร็จในการจัดสรรทรัพยากร ทั้งคน เงิน และวัสดุ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ หากขาดระบบที่ดีย่อมส่งผลให้ระบบการบริหารล้มเหลวได้ (วิจิตร ตีจันทร์ 2537) จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพและนำมาตรฐานสากลมาปรับใช้เพื่อยกระดับการกลยุทธ์ให้ทันสมัยส่วนการบริหารเชิงคุณภาพเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาและยืนหยัดได้อย่างมั่นคงในปัจจุบัน (สมศักดิ์ ตลประสิทธิ์, 2543) และการบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นจุดบรรจบของความรู้สาขาต่างๆ ในวิชาการบริหารกับพลังแห่งข้อมูลข่าวสาร เพื่อกำหนดขึ้นเป็นนโยบายที่หนักแน่นแม่นยำซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้กับองค์กรได้ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรใหญ่หรือเล็ก รัฐหรือเอกชน และจำเป็นต่อการบรรลุผลสำเร็จขององค์กรด้วย (สมยศ นาวิการ, 2544)

จังหวัดปทุมธานี มีเจ้าคณะพระสังฆาธิการ เจ้าคณะปกครอง ตั้งแต่เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เลขาธิการ เพื่อสนองงานคณะสงฆ์ในการกิจ 6 ด้าน อันประกอบด้วย การปกครอง การศึกษา การเผยแผ่การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ โดยมีหน้าที่ 1) สนับสนุนส่งเสริมดำเนินโครงการในการกิจ 6 ด้าน ให้ไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม 2) เสนอแนะแนวทางเพื่อให้การขับเคลื่อนการกิจ 6 ด้าน สำเร็จตามวัตถุประสงค์ 3) สนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้และแนวทางปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในการกิจ 6 ด้าน 4) งานอื่น ๆ ที่เจ้าคณะจังหวัด / เจ้าคณะภาค / เจ้าคณะใหญ่รับทราบ ทั้งนี้จังหวัดปทุมธานี มีวัดทั้งหมด 191 วัด ได้จัดการศึกษาพระปริยัติธรรม จนมีวัดที่ผ่านการเกณฑ์ได้รับการแต่งตั้งเป็นสำนักศาสนศึกษาทั้งหมด 10 สำนักศาสนศึกษา ได้แก่ 1) สำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขต 2) สำนักศาสนศึกษาวัดพระธรรมกาย 3) สำนักศาสนศึกษาวัดปัญญานันทาราม 4) สำนักศาสนศึกษาวัดสุวรรณบำรุงราชวราราม 5) สำนักศาสนศึกษาวัดบางหลวง 6) สำนักศาสนศึกษาวัดเปรมประชา 7) สำนักศาสนศึกษาวัดบ่อทอง 8) สำนักศาสนศึกษาวัดสิงห์ 9) สำนักศาสนศึกษาวัดบัวแก้วเกษร และ 10) สำนักศาสนศึกษาวัดจันทน์กะพ้อ

หลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นหลักการทางปัญญาที่มีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยช่วยให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างสมบูรณ์แบบเพื่อการตัดสินใจที่แม่นยำ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2551) ประกอบด้วย การรู้จักเหตุและผลเพื่อวางแผนอย่างมีทิศทาง การรู้จักตนและประมาณตนเพื่อบริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รวมถึงการรู้จักกาลเวลา สังคม และบุคคล เพื่อการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ เมื่อนำมาบูรณาการเข้ากับการบริหารสำนักศาสนศึกษา ช่วยเปลี่ยนการทำงานแบบดั้งเดิมให้มีความเป็นระบบและน่าเชื่อถือ ส่งผลให้การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมบรรลุเป้าหมายทั้งในเชิงจริยธรรมและประสิทธิผลทางการบริหารเชิงกลยุทธ์

จากความสำคัญเบื้องต้นดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาในสำนักศาสนศึกษาที่ตนสังกัดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไปและผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสำนักศาสนศึกษาในพื้นที่อื่นๆต่อไป อันจะส่งผลต่อความเข้มแข็งและความยั่งยืนของการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทยในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีพระยะ แบ่งเป็น 4 ระยะ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานี โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร จากแหล่งข้อมูล ได้แก่ พระไตรปิฎก หนังสือ บทความ วารสาร งานวิจัย เว็บไซต์ หรือแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบศึกษาเอกสาร ด้วยวิธีการนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ข้อมูล และสังเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

2. การใช้แบบสอบถาม มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ดังนี้
1) สร้างแบบสอบถามจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ตรงตามวัตถุประสงค์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแปรค่าเป็น 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert 2) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาฯ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามเบื้องต้น 3) ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ทำการตรวจสอบประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item objective congruence index) ได้ค่า IOC รายข้อคำถามแต่ละข้อคะแนน คือ 0.50-1.00 คะแนน และรายฉบับที่ 1.00 แสดงว่าข้อคำถามสามารถนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลได้ 4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.980 ซึ่งถือว่าเครื่องมือมีคุณภาพสามารถนำไปใช้เพื่อทำการเก็บข้อมูลได้ 5) ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 138 รูป โดยใช้ประชากรทั้งหมด และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานี มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูป/คน และขั้นตอนที่ 2 การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานี โดยการทดลองใช้ กลุ่มเป้าหมาย คือ สำนักศาสนศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดปทุมธานี 1 สำนักด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงสำนักศาสนศึกษาที่มีเกณฑ์ในการเลือก คือ เป็นสำนักศาสนศึกษาที่มีผลประกอบการเรียนการสอนที่มีผู้สอบบาลีได้เป็นอันดับหนึ่งของหนกลางติดต่อกัน 7 ปี ระยะเวลาการทดลองใช้รูปแบบฯ 1 เดือน หลังจากทำการทดลองใช้แล้ว ผู้วิจัย จะให้ผู้บริหาร คณะกรรมการบริหารสำนักศาสนศึกษา และครูสอนพระปริยัติธรรม จำนวน 30 รูป ที่อยู่ในสำนักศาสนศึกษากลุ่มเป้าหมาย ร่วมกันประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ

ระยะที่ 4 ประเมินรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานี โดยมีประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าสำนักศาสนศึกษา หรืออาจารย์ใหญ่ของสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 10 รูป

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานี เป็นการบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม 7 เข้ากับกระบวนการจัดการสมัยใหม่ผ่าน 6 องค์ประกอบหลัก โดยมีหัวใจสำคัญอยู่ที่การดำเนินงานผ่าน 5 โครงการให้มีความครอบคลุมตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ การปฏิบัติ การควบคุม และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ในการบริหารที่มุ่งเน้นการรู้และเข้าใจเหตุ ผล ตน ประมาณ กาล ชุมชน และบุคคล เพื่อปิดช่องว่างระหว่างสถานะปัจจุบันและความต้องการจำเป็นที่เป็นผลลัพธ์ที่คาดหวังคือระบบการบริหารที่มีกลไกชัดเจน มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และสามารถแก้ไขปัญหาหน้างานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้เงื่อนไขความสำเร็จที่เกิดจากการสนับสนุนของบุคลากรและนโยบายที่ต่อเนื่องเพื่อยกระดับการศึกษาพระปริยัติธรรมสู่มาตรฐานสากลและธำรงไว้ซึ่งศาสนธรรม โดยมีรายละเอียด

รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานี มี 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ระบบและกลไกการบริหาร 4) วิธีการดำเนินงาน ประกอบด้วย 5 โครงการ คือ โครงการที่ 1 พุทธวิธีการบริหารเชิงกลยุทธ์ ด้านที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เรื่อง “การติดตามและทบทวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสำนักศาสนศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม 7” โครงการที่ 2 พุทธวิธีการบริหารเชิงกลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์ เรื่อง “การกำหนดกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับพันธกิจสำนักศาสนศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม 7” โครงการที่ 3 พุทธวิธีการบริหารเชิงกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ เรื่อง “การบริหารทรัพยากรสำนักศาสนศึกษาที่เพียงพอตามหลักสัปปุริสธรรม 7” โครงการที่ 4 พุทธวิธีการบริหารเชิงกลยุทธ์ การควบคุมกลยุทธ์ เรื่อง “การแก้ไขปัญหาสำนักศาสนศึกษาที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการตามหลักสัปปุริสธรรม 7” โครงการที่ 5 พุทธวิธีการบริหารเชิงกลยุทธ์ การประเมินกลยุทธ์ เรื่อง “การจัดทำรายงานประเมินผลกลยุทธ์สำนักศาสนศึกษาอย่างเป็นระบบตามหลักสัปปุริสธรรม 7” 5) แนวทางการประเมิน และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ

สรุปภาพของรูปแบบดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของสำนักงานศึกษาจังหวัดปทุมธานี

ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของสำนักศาสนศึกษา จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการบูรณาการพุทธธรรมเข้ากับระบบศาสตร์สมัยใหม่อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะวัดพระธรรมกายที่มีโครงสร้างการทำงานแบบรวมศูนย์และมีเอกภาพ ส่งผลให้เกิดการวางแผนปฏิบัติงานที่เป็นระบบตามวงจร PDCA อย่างเคร่งครัด และหลักธรรมช่วยทำให้บุคลากรครูเข้าใจบทบาทหน้าที่ เป้าหมายองค์กรจึงเกิดความพอใจการทำงานร่วมกัน และปัจจัยสำคัญที่สุดคือผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งรูปแบบสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของสำนักศาสนศึกษา จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากมีความถูกต้องตามหลักวิชาการและเหมาะสมกับวัฒนธรรมองค์กรอย่างลงตัว โดยสามารถเปลี่ยนหลักธรรมให้เป็นขั้นตอนการปฏิบัติงานชัดเจนและเป็นระบบตามวงจรคุณภาพ PDCA ภายใต้โครงสร้างการบริหารที่มีเอกภาพของวัดพระธรรมกาย รูปแบบพิสูจน์แล้วว่ามีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติสูงภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาพระปริยัติธรรม จึงถือเป็นนวัตกรรมการบริหารที่ช่วยให้ผู้บริหารและครูผู้สอนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความพอใจสูงสุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานี ผู้บริหารควรบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม 7 กับกระบวนการจัดการสมัยใหม่ผ่าน 6 องค์ประกอบ เพราะมีหัวใจสำคัญอยู่ที่ โครงการพัฒนาให้มีความครอบคลุมสภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ การปฏิบัติ การควบคุม และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ในการบริหารที่มีเข้าใจเหตุ ผล ตน ประมาณ กาล ชุมชน บุคคล และความต้องการจำเป็นที่คาดหวัง และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้เงื่อนไขความสำเร็จที่เกิดจากการสนับสนุนของบุคลากรและนโยบายที่ต่อเนื่อง เพื่อยกระดับการศึกษาพระปริยัติธรรมสู่มาตรฐานสากลและดำรงไว้ซึ่งศาสนธรรมขององค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิสุทธิธรรมานุวัตร (สมเกียรติ วิสุทธิ) (2562) ที่พบว่า (1) ด้านหลักสูตรการจัดเนื้อหาวิชาให้ร่วมสมัยมากขึ้นและให้สอดคล้องกับปัจจุบัน ปรับปรุงเนื้อหาให้เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย (2) ด้านครูผู้สอน ส่งเสริมให้ผู้สอนอบรมวิชาครูเพื่อพัฒนาเทคนิควิธีการสอน สร้างขวัญกำลังใจแก่ครูผู้สอน ส่งเสริมให้บรรจุเป็นครูประจำชั้น สร้างแรงจูงใจด้วยการจัดนิยภัตถวาย (3) กระบวนการเรียนการสอน ผู้สอนต้องยึดหลักการพื้นฐานเดียวกันทั้งระบบ เน้นขบวนการเรียนรู้ตั้งคำถามเพื่อแก้ปัญหา สอนหลักการแบบให้คิดวิเคราะห์เป็นเหตุผล (4) สื่ออุปกรณ์การสอน ปรับปรุงตำราให้ทันสมัยเป็นมาตรฐานเดียวกัน ส่งเสริมการผลิตสื่ออุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยมีความหลากหลาย การใช้สื่อสมัยใหม่แบบออนไลน์ เช่น E-learning เป็นต้น มาเสริมการสอนให้เหมาะสม (5) วัดผลและประเมินผล ควรปรับเกณฑ์การวัดผลโดยเน้นความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ ควรจัดให้มีการวัดผลทุก 6 เดือนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสอน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนครอบคลุมทุกด้าน

ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของสำนักศาสนศึกษา จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหาร ครู มีการบูรณาการพุทธธรรมกับศาสตร์สมัยใหม่อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะวัดพระธรรมกายที่มีโครงสร้างการทำงานแบบรวมศูนย์และมีเอกภาพ ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติงานตามแผนที่เป็นระบบตามวงจร PDCA อย่างเคร่งครัด และหลักธรรมช่วยทำให้บุคลากรครูเข้าใจ

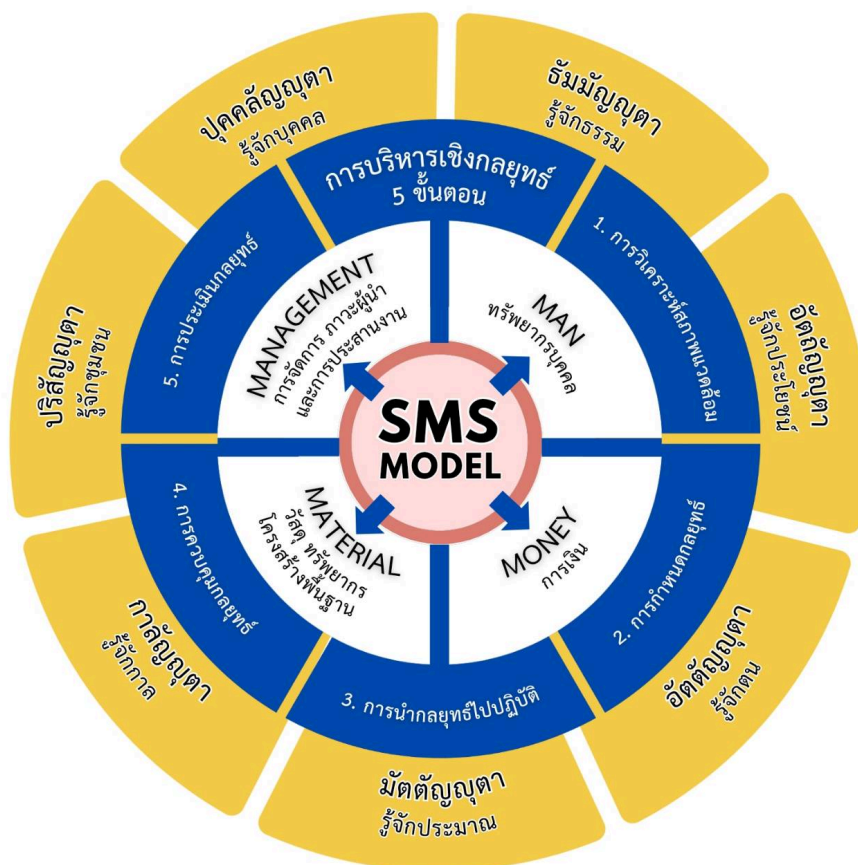
บทบาทหน้าที่ เป้าหมายองค์กร จึงเกิดความพอใจการทำงานร่วมกัน และปัจจัยสำคัญที่สุดคือผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของสงกรานต์ อุดทาร์ณ (2563) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า 1) ผลการประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบ โดยภาพรวมมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินคุณภาพนักเรียน คุณภาพครู และคุณภาพระบบการบริหารจัดการจากการใช้รูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ผลการประเมินความพึงพอใจของครู ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน และนักเรียน โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของสำนักศาสนศึกษา จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ และวัฒนธรรมองค์กรสงฆ์ โดยสามารถเปลี่ยนให้เป็นระบบตามวงจรคุณภาพ PDCA ภายใต้โครงสร้างการบริหารที่มีเอกภาพของวัด พระธรรมกาย เพราะพิสูจน์แล้วว่ารูปแบบมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อศึกษา พระปริยัติธรรม และช่วยทำให้ผู้บริหาร ครูผู้สอนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของงามทิพย์ มิตรสุภาพ (2559) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสมในการนำไปใช้ในระดับมากที่สุด โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย คำชี้แจง วัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน การดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และบทบาทและหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของสลิรัตน์ พลอยประดับ (2561) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขันของโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า โดยภาพรวมของการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขันของโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสิริวัฒนา สิริวัชรกุล (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครนายก” พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครนายก ในภาพรวม มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของนิสยาการณ ชนะคำ (2564) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านโนนศิลา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านโนนศิลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 พบว่า โดยรวมมีประสิทธิผลความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก และผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ด้านพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษา ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ

พระมหาไกรวรรณ ปุณฺณันท์ (2552) ที่พบว่า รูปแบบผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ซึ่งมีความเป็นไปได้ ถูกต้อง เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560) ที่กล่าวว่า ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนารูปแบบเชิงระบบไว้ 4 ระยะ คือ การศึกษาความต้องการ การออกแบบและพัฒนา การทดลองใช้ และการประเมินผล ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับกระบวนการในครั้งนี้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ระบบและกลไกการบริหาร 4) วิธีการดำเนินงาน ประกอบด้วย 5 โครงการ 5) แนวทางการประเมิน และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ สรุปองค์ความรู้การวิจัยเป็น “SMS” คือ S = Strategy Management (การบริหารเชิงกลยุทธ์) M = Management (การบริหารจัดการ) และ S = Sappurisa Dhamma (สัปปุริสธรรม 7) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย “SMS”

จากภาพองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานี” คือ “SMS” อธิบายได้ ดังนี้

S = Strategy Management (การบริหารเชิงกลยุทธ์) การกำหนดกลยุทธ์ของสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานีมุ่งเน้นการกำหนดกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับนโยบายมหาเถรสมาคมและพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนทั้งแผนกธรรมและบาลี โดยเน้นให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดปทุมธานี กลยุทธ์สำคัญคือการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีมาตรฐานและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเสริมสร้างประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาครูผู้สอน พระสังฆาธิการ และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นกำลังหลักในการถ่ายทอดความรู้และคุณธรรม อีกทั้งยังสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา พร้อมทั้งวางระบบการนิเทศและการประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพยั่งยืน ท้ายที่สุดคือการเชื่อมโยงการศึกษาพระปริยัติธรรมเข้ากับการพัฒนาสังคมชุมชนของจังหวัดปทุมธานี โดยบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับวิถีชีวิตและความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21 มีขอบข่าย 5 ด้าน คือ

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การติดตามและทบทวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสำนักศาสนศึกษาต้องอ้างอิงหลักพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานถูกต้องและมีทิศทางที่ชัดเจน การวิเคราะห์ควรใช้ข้อมูลจริงตามหลักวิชาการ เช่น SWOT หรือ PEST Analysis เชื่อมโยงกับพันธกิจ อัตลักษณ์ และความต้องการของสังคม การประเมินศักยภาพภายในและข้อจำกัดช่วยให้ใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียง โปร่งใส และเหมาะสม การทบทวนเป็นรอบต่อเนื่องด้วยเทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้การบริหารตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. การกำหนดกลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์ของสำนักศาสนศึกษาต้องตั้งอยู่บนพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจและอัตลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพภายในช่วยกำหนดทิศทางที่เหมาะสม ใช้ทรัพยากรอย่างรู้ประมาณ ลดความสูญเปล่า และสร้างความคุ้มค่า กลยุทธ์ที่ดีต้องตอบสนองต่อชุมชน มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพรอบด้าน เมื่อเชื่อมโยงเป้าหมายกับการปฏิบัติจริงแล้ว จะนำไปสู่คุณภาพการศึกษาที่มั่นคงและยั่งยืน

3. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การบริหารทรัพยากรของสำนักศาสนศึกษาต้องตั้งอยู่บนหลักกฎหมายและพันธกิจทางพระพุทธศาสนา ควบคู่กับการใช้หลักการจัดการสมัยใหม่ เช่น 4M เพื่อความเป็นระบบและตรวจสอบได้ การประเมินศักยภาพและข้อจำกัดของตนเองทำให้สามารถจัดสรรทรัพยากรอย่างพอดีและเกิดความคุ้มค่า การบริหารต้องยืดหยุ่นตามกาลเวลาและสถานการณ์ พร้อมสร้างเครือข่ายกับชุมชนและภาคีที่เกี่ยวข้อง บุคลากรในฐานะทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ต้องได้รับการพัฒนาและสนับสนุนเพื่อให้เกิดทีมงานที่มีพลังและการพัฒนาที่ยั่งยืน

4. การควบคุมกลยุทธ์ การควบคุมกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาสำนักศาสนศึกษาต้องอาศัย การวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริง และกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารควรตั้งอยู่บนความเข้าใจตนเองและศักยภาพจริง พร้อมจัดสรรทรัพยากรอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานต้องมี ระบบติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับกลยุทธ์ทันต่อสถานการณ์ และควรเสริมด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและการพัฒนาบุคลากร ให้มีแรงจูงใจและคุณธรรมในการทำงานร่วมกันอย่างยั่งยืน

5. การประเมินกลยุทธ์ การประเมินกลยุทธ์ของสำนักศาสนศึกษาต้องยึดหลักพระพุทธธรรม กฎหมาย และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเชิงวิชาการและข้อเท็จจริงที่ตรวจสอบได้ การเชื่อมโยงข้อมูลกับบริบทองค์กรและสังคมช่วยให้การประเมินมีความสมจริงและทันสมัย การกำหนดตัวชี้วัดต้องสัมพันธ์กับภารกิจและพันธกิจของสำนักศาสนศึกษา เพื่อให้ผลประเมินมีมาตรฐาน โปร่งใส และนำไปสู่การพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

M = Management (การบริหารจัดการ) การบริหารจัดการของสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานี ตั้งอยู่บนหลักสัปปุริสธรรม ได้แก่ อัตตัญญูตา (รู้จักตน) มัตตัญญูตา (รู้จักประมาณ) และ กาลัญญูตา (รู้จักกาล) เพื่อให้การดำเนินงานมีความสมดุลและเหมาะสม การจัดการใช้หลัก 4M ควบคู่กับคุณธรรมทางพระพุทธศาสนา จัดสรรทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และวัสดุอย่างพอดี บริหารงานอย่างยืดหยุ่นตามสถานการณ์ สร้างเครือข่ายกับชุมชนและภาคี พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีคุณธรรมและศักยภาพในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

S = Sappurisa Dhamma (สัปปุริสธรรม 7) การบริหารสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานีตั้งอยู่บนพื้นฐานของสัปปุริสธรรม 7 เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน โดยผู้บริหารและครูผู้สอนยึดหลัก อัมมัญญูตา รู้เหตุและเข้าใจหลักพระธรรมวินัย รวมทั้ง อัตตัญญูตา รู้เป้าหมายของการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาพระภิกษุสามเณรให้มีทั้งความรู้และคุณธรรม ตลอดจนใช้ อัตตัญญูตา และ มัตตัญญูตา ในการรู้จักตนและประมาณตน สอดคล้องกับทรัพยากรและบริบทของจังหวัด การปฏิบัติตาม กาลัญญูตา ทำให้การจัดกิจกรรมทางการศึกษามีความเหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์ ขณะที่ ปริสสัญญูตา และ ปุคคัลลัญญูตา ช่วยให้การดำเนินงานร่วมกับเครือข่าย ทั้งพระสงฆ์ ชุมชน และหน่วยงานรัฐเป็นไปด้วยความเข้าใจและเกื้อกูล ส่งผลให้การบริหารสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดปทุมธานีบรรลุเป้าหมายอย่างสมบูรณ์และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นอันดับ 1 คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม รายชื่อที่มีความต้องการความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนาก่อน คือ การติดตามและทบทวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสำนักศาสนศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดปทุมธานี ควรนำโครงการที่ 1 พุทธวิธีวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ที่ได้จากรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานี ไปใช้ในสำนักศาสนศึกษา ซึ่งจะช่วยสร้างกรอบการตัดสินใจที่มีเหตุผลและสอดคล้องกับหลักธรรม ทำให้ผู้บริหารสามารถพิจารณาการณ์รอบด้านอย่างรอบคอบและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล อีกทั้งยังช่วย กำหนดทิศทางการพัฒนาที่ตอบสนองต่อปัญหาและความท้าทายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีความมั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว

1.2 สำนักศาสนศึกษาที่ตั้งอยู่ในต่างจังหวัด ที่มีบริบทการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม สามารถนำคู่มือรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของสำนักศาสนศึกษาจังหวัดปทุมธานี ไปเป็นแนวทางการบริหารจัดการสำนักที่มีการจัดการเรียนการสอนนิกกรรม-บาลี โดยปรับใช้ตามบริบทของสำนักฯ ของตนตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นอันดับ 1 คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ดังนั้น จึงควรทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาความพร้อมเชิงกลยุทธ์ในการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดปทุมธานี” โดยศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นเฉพาะด้าน เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมและชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ ผลการศึกษาจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางแผนเชิงกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2.2 การวิจัยครั้งนี้ คือ การบริหารเชิงกลยุทธ์ด้วยหลักสัปปุริสธรรม 7 ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสำนักศาสนศึกษาต่างจังหวัด เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของบริบทการจัดการศึกษา นอกจากนี้ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะของผู้เรียนที่ได้รับอิทธิพลจากการบริหารเชิงกลยุทธ์ดังกล่าว เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ลึกซึ้งและเป็นประโยชน์เชิงปฏิบัติแก่การพัฒนาศาสนศึกษาอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- งามทิพย์ มิตรสุภาพ. (2559). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นิสยาการณ์ ชนะคำ. (2564). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านโนนศิลา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. รายงานวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระครูวิสุทธิธรรมานุวัตร (สมเกียรติ วิสุทธิโอ). (2562). รูปแบบการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมจังหวัดชลบุรี. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์.
- พระพรหมโมลี. (2567). สอบบาลีของสนามหลวงแผนกบาลี พ.ศ.2567. กรุงเทพมหานคร: อาหารการพิมพ์.
- พระมหาไกรวรรณ ปุณฺณัน. (2552). ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาสิริวัฒนา สิริวัชรกุล. (2563). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในสังกัดแห่งการเรีนนู้ จังหวัดนครนายก. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก หน้า 11-21. (16 เมษายน 2562).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รังษี สุทนธ์. (2556). ความจำเป็นของการเรียนภาษาบาลีในการศึกษาพระพุทธศาสนา. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- วิจิตร ตีจันทิก. (2537). การบริหารโรงเรียน. สงขลา: วิทยาลัยเทคนิคสงขลา.
- สงกรานต์ อุดทาร์ณ. (2563). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. รายงานวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมยศ นาวิการ. (2544). การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2543). การวางแผนกลยุทธ์ในหน่วยงานทางการศึกษา. นครราชสีมา: สถาบันพัฒนาต่อเนื่องสิรินธร.
- สลิลรัตน์ พลอยประดับ. (2561). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขันของโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออก. คุษุณินิพนธ์ปรัชญาคุษุณิบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง. (2569). มอบรางวัลสำนักเรียนบาลีดีเด่น. แหล่งที่มา <https://infopali.net/> สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2569.
- สุพล จุมพลน้อย. (2565). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. คุษุณินิพนธ์ศึกษาศาสตรคุษุณิบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- Workman J. E. and Freeburg B. W. (2006). Safety and Security in a School Environment: The Role of Dress Code Policies. Journal of Family and Consumer Science, 98(2), 19-24.